

สรุปและวิเคราะห์

จากการศึกษาเกี่ยวกับ "บทบาทของสหประชาชาติกับเอกราชของนามิเบีย" มาทั้งหมด จะเห็นได้ว่า สหประชาชาติได้ใช้เวลาถึง 44 ปี จึงสามารถดำเนินการให้นามิเบียได้รับเอกราช สหประชาชาติได้พยายามทุกวิถีทางในกรอบของกฎบัตรสหประชาชาติ ในการที่จะให้ประชาชนนามิเบียมีสิทธิในการกำหนดเจตจำนงของตนเอง แต่ก็ได้ประสบอุปสรรคมาโดยตลอด เพิ่งมาสำเร็จใน ปี ค.ศ. 1990 โดยในช่วงเวลาดังกล่าว สภาพะทางการเมืองระหว่างประเทศเป็นไปในทางสร้างสรรค์ ส่งผลให้นามิเบียได้รับเอกราชในที่สุด

ในการจัดตั้งองค์การระหว่างประเทศ ดังเช่น สหประชาชาติ ขึ้นมานั้น ก็ด้วยมีจุดมุ่งหมายรักษาสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศ โดยควบคุมอำนาจและการใช้อำนาจในการเมืองระหว่างประเทศ ในความเป็นจริงแล้ว มหาอำนาจกลับเป็นผู้ใช้อำนาจโดยผ่านสหประชาชาติ

ฉะนั้น จึงอาจกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่า มหาอำนาจจะเป็นผู้ที่มีบทบาทต่อการเมืองในองค์การระหว่างประเทศ เช่นเดียวกับในวงการเมืองระหว่างประเทศตามปกติ ทั้งนี้ เพราะมหาอำนาจจะเป็นตัวการสำคัญในการก่อตั้งองค์การระหว่างประเทศ ดังนั้น การดำเนินการทางการเมืองในองค์การระหว่างประเทศจึงมักตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของมหาอำนาจแทบทั้งสิ้น โดยในการก่อตั้งสหประชาชาตินั้น มหาอำนาจมีอิทธิพลในการร่างกฎบัตรสหประชาชาติ เพราะมหาอำนาจต่างๆ เป็นผู้ริเริ่มในการก่อตั้ง และเป็นแรงผลักดันให้สหประชาชาติสามารถก่อตั้งได้สำเร็จ การเจรจาต่างๆ ส่วนใหญ่จะเป็นความคิดเห็นของมหาอำนาจที่มีต่อองค์การนี้ ดังนั้น โครงสร้างขององค์การจึงแฝงไว้ด้วยกลไก อันจะเป็นประโยชน์ต่อมหาอำนาจในการรักษาผลประโยชน์

ของชาติตน เมื่อสหประชาชาติจะเข้าไปมีบทบาทในสถานการณ์ที่มีผลกระทบ ต่อผลประโยชน์ของชาติ ก็จะใช้กลไกที่เอื้ออำนวย รักษาผลประโยชน์ของตน ในทันที การที่มหาอำนาจมีสิทธิยับยั้งในเรื่องอันเป็นอันตรายต่อสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศนั้น เป็นเรื่องสำคัญยิ่ง เพราะเป็นเรื่องเกี่ยวพันกับสันติภาพที่จะเกิดขึ้นในโลก โดยหวังว่า มหาอำนาจจะใช้สิทธินี้ไปในทางสร้างสรรค์ ก่อให้เกิดความสงบสุขในโลกอีกครั้งหนึ่ง แต่มหาอำนาจกลับใช้ช่องว่างอันนี้ โดยพยายามครอบงำคณะมนตรีความมั่นคง เพื่อผลประโยชน์ของชาติตนอยู่ตลอดเวลา¹

อนึ่ง ด้วยเหตุที่สหประชาชาติได้ก่อตั้งขึ้นมาตามเจตนารมณ์เพื่อการธำรงไว้ซึ่งสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศ โดยประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานขององค์การสหประชาชาติอยู่ที่การร่วมมือของสมาชิกทั้งหมดเป็นสำคัญ ซึ่งสหประชาชาติน่าจะเอื้ออำนวยให้เกิดสันติภาพในโลกได้ แต่ในทางปฏิบัติปรากฏว่า สหประชาชาติไม่สามารถดำเนินงานให้สำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพในหลายกรณี ทั้งนี้ เพราะรัฐต่างๆ ยังคำนึงถึงผลประโยชน์ของตนว่า อยู่เหนือผลประโยชน์ส่วนรวมของสังคมระหว่างประเทศ รัฐสมาชิกที่เป็นมหาอำนาจยังคงมีบทบาทอย่างมาก ในการที่จะทำให้การดำเนินงานของสหประชาชาติในทุกๆ ด้าน มีประสิทธิภาพมากหรือน้อย

ในกรณีปัญหาเอกราชของนามิเบีย เสียงส่วนใหญ่ของสมาชิกสหประชาชาติ มิได้เชื่อเชิญให้ชาติตะวันตกเข้าแทรกแซง แต่ก็ต้องยอมรับ

¹ จง เจริญ เทพหัสดิน ณ อยุธยา, "อภิมหาอำนาจ : พลังผลักดันทางการเมืองในสหประชาชาติ," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาการศึกษา ระหว่างประเทศและการทูต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2523), หน้า 6 , 20 , 27.

การดำเนินการและการประนีประนอมโดยมหาอำนาจเหล่านั้น ซึ่งเป็นประเทศที่มีอิทธิพลต่อนโยบายของแอฟริกาใต้ อีกทั้งการดำเนินการของสหประชาชาติก็ตกอยู่ในอิทธิพลของมหาอำนาจ

กลุ่มติดต่อ หรือ Contact Group อันประกอบด้วย สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมันตะวันตก และแคนาดา ซึ่งเป็นสมาชิกชาติตะวันตกทั้ง 5 ประเทศของคณะมนตรีความมั่นคง ได้เข้ามาเกี่ยวข้องกับวิกฤตการณ์เอกราชของนามิเบียที่เกิดขึ้นทั้งโดยตรงและทางอ้อม โดยใช้สหประชาชาติเป็นเครื่องมือในการรักษาผลประโยชน์ ทั้งทางเศรษฐกิจและยุทธศาสตร์ของตน ในขณะที่เดียวกันก็มีความขัดแย้งกันเองในบรรดาประเทศมหาอำนาจ ทำให้สหประชาชาติไม่สามารถดำเนินการแก้ไขปัญหาเอกราชของนามิเบียให้ประสบผลตามเจตนารมณ์ของตนโดยเร็ววันได้ ดังเช่น อังกฤษ ฝรั่งเศส และ สหรัฐอเมริกา ได้มีการใช้สิทธิยับยั้ง โดยอ้างเหตุผลว่าการกำหนดการลงโทษจะปิดโอกาสการเจรจากับแอฟริกาใต้ นอกจากนี้ตัวแทนของสหรัฐอเมริกายังกล่าวว่า สหรัฐอเมริกาไม่เชื่อว่าการลงโทษทางเศรษฐกิจจะเป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพ ที่ส่งผลต่อนโยบายทางการเมืองได้

แอฟริกาใต้ได้ดำเนินการต่างๆ เพื่อคงการควบคุมนามิเบียเอาไว้ ซึ่งขัดกับมติมหาชนระหว่างประเทศ ดังที่ปรากฏในมติสหประชาชาติ และขัดแย้งกับคำแนะนำของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศด้วย ในช่วงของการเจรจาปัญหาเอกราชของนามิเบีย โดยมีตะวันตกเป็นผู้นำนั้น มีฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมด้วย คือ แอฟริกาใต้ องค์การประชาชนแอฟริกาตะวันตกเฉียงใต้ สหประชาชาติ และ กลุ่มติดต่อเอง แต่การเจรจาเป็นไปอย่างเชื่องช้า เพราะยุทธวิธีการหน่วงเหนี่ยวของแอฟริกาใต้ และประเทศตะวันตกเองก็ไม่เต็มใจที่จะใช้การกดดันที่มีประสิทธิภาพ หรือให้มีการกำหนดการลงโทษทางเศรษฐกิจอย่างเคร่งครัดต่อแอฟริกาใต้ได้ การที่ไม่มีความกดดันนี้ ดูเหมือนจะทำให้แอฟริกาใต้มีความตึงเครียดและก้าวร้าว

มากยิ่งขึ้น

สหประชาชาติ ได้ถูกขัดขวางเรื่องความพยายามให้บรรลุเป้าหมายเกี่ยวกับนามิเบีย ดังเช่น การนำนามิเบียไปอยู่ภายใต้ระบบภาวะทรัสตี ซึ่งต่อมา ในปี ค.ศ. 1966 สมัชชาได้ยุติอาณัตินั้นเสีย แอฟริกาใต้ประสบผลสำเร็จในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมา ในการขัดขวางมติสหประชาชาติที่ประณามการกระทำของแอฟริกาใต้ การที่แอฟริกาใต้นำทหารเข้าไปประจำการในดินแดน และใช้นามิเบียเป็นฐานในการโจมตีอังกโกลา ซึ่งเป็นประเทศเอกราชและมีอธิปไตยนั้น ไม่มีการตอบโต้ที่มีประสิทธิภาพใดๆ จากสหประชาชาติ ความขัดแย้งที่ขยายตัวในภูมิภาค กลายเป็นการคุกคามต่อสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศ ขัดความสามารถในการบีบบังคับของสหประชาชาติ ไม่เคยถูกนำไปใช้เพื่อปฏิบัติตามคำตัดสินใจ

จากการศึกษาถึงปัญหานามิเบีย ทำให้ทราบว่า สหประชาชาติไม่สามารถดำเนินการสำคัญใดๆ ได้ ถ้าปราศจากการสนับสนุนของสมาชิก การดำเนินการของสหประชาชาติ ต้องการความสนับสนุนและความร่วมมือของบรรดาประเทศสมาชิกทั้งปวง โดยเฉพาะจากประเทศมหาอำนาจ ถ้าไม่มีสิ่งนี้ สมาชิกก็ไม่อาจจะทำให้องค์การได้รับความเชื่อถือ หรือไม่ได้ช่วยแก้ไขปัญหา ในบางครั้ง สมัชชาก็รับมติที่ไม่อาจปฏิบัติได้ ในส่วนของปัญหานามิเบีย มีตัวอย่างที่แสดงให้เห็นอย่างเด่นชัด อาจกล่าวอ้างถึงการจัดตั้งคณะที่มีอำนาจหน้าที่การบริหารเพื่อนามิเบีย ค.ศ. 1968 ซึ่งไม่มีโอกาสเข้าไปในนามิเบีย เพื่อรับผิดชอบการบริหารที่ตนได้รับมอบหมายมาเลย ส่วนคณะมนตรีความมั่นคง ก็มีอุปสรรคจากจุดมุ่งหมายและนโยบายที่ขัดแย้งกันของสมาชิกหลัก และปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างตะวันออกและตะวันตก ถึงกระนั้นก็ตาม บทบาทสำคัญในการรักษาสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศ ก็ขึ้นอยู่กับมหาอำนาจในคณะมนตรีความมั่นคง เป็นสำคัญ

ปัญหานามิเบียในสหประชาชาติได้สะท้อนให้เห็นว่า ผลประโยชน์แห่งชาติของประเทศตะวันตกที่สำคัญ ได้กีดกร่อนคำตัดสินใจของสหประชาชาติที่เกี่ยวข้องกับนามิเบีย สภาวะแวดล้อมมีผลกระทบต่อพฤติกรรมของสหประชาชาติ และอนาคตของสหประชาชาติ รวมทั้งบทบาทที่เกี่ยวข้องกับกิจการระหว่างประเทศ ฉะนั้น การกระทำที่มีประสิทธิภาพของสหประชาชาติจึงขึ้นกับการวิเคราะห์ และการตัดสินใจจากนโยบายและการกระทำของสมาชิกของตน โดยเฉพาะมหาอำนาจ

อนึ่ง ในการดำเนินความพยายามของสหประชาชาติ เพื่อให้นามิเบียได้รับเอกราชนั้น สภาวะทางการเมืองระหว่างประเทศมีความสำคัญเหนือหลักการ Self-determination ที่กำหนดอยู่ในกฎบัตรสหประชาชาติ กล่าวคือ ในช่วงปลายทศวรรษ 1980 ได้มีการประชุมสุดยอดระหว่างผู้นำของสหรัฐอเมริกาและสหภาพโซเวียตขึ้น ดังเช่น ในปี ค.ศ. 1985 ณ กรุงเจนีวา โดยทั้ง 2 ฝ่าย ต่างตระหนักถึงความรับผิดชอบของตนในการชำระไว้ซึ่งสันติภาพ และยังเห็นพ้องต้องกันว่า สงครามนิวเคลียร์ไม่อาจทำให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งชนะได้ จึงเห็นความสำคัญของการป้องกันมิให้เกิดสงครามนิวเคลียร์ขึ้น ใน ปี ค.ศ. 1986 ณ เมืองเรกยะวิก ประเทศไอซ์แลนด์ ผู้นำทั้ง 2 ได้เจรจาเรื่องสิทธิมนุษยชนและการลดอาวุธ ซึ่งส่งผลให้มีการเจรจากันในครั้งต่อไป ใน ปี ค.ศ. 1987 ทั้ง 2 ประเทศ ได้ลงนามในสนธิสัญญาการกำจัดอาวุธนิวเคลียร์พิสัยกลาง และ ต่อมาใน ปี ค.ศ. 1988 ผู้นำทั้ง 2 ได้เจรจาคืบหน้าในประเด็นปัญหาภูมิภาคแอฟริกาตอนใต้ โดยจะร่วมกันมีบทบาทในการเจรจา และผลักดันให้มีการแก้ไขปัญหาโดยสันติวิธี (Peaceful Settlement) และให้มีการถอนทหารคิวบาออกจากอันโกลาดัว

จากเหตุการณ์ทั้งหมดนี้ ได้ส่งผลให้สภาวะทางการเมืองระหว่างประเทศเปลี่ยนแปลงไป โดยมีความอ่อนคลายมากขึ้น และเอื้ออำนวย

ประโยชน์ต่อบทบาทของสหประชาชาติกรณีเอกราชของนามิเบีย

อนึ่ง ถึงแม้ว่าประชาชนนามิเบียจะได้เรียกร้องมาเป็นเวลานาน ให้สหประชาชาติกดดันแอฟริกาใต้ เพื่อปลดปล่อยนามิเบียสู่เอกราชและนำไปสู่ การกำหนดเขตอำนาจของตนเอง แต่ก็ไม่ประสบผล เนื่องจากมหาอำนาจมี การใช้สิทธิยับยั้งมติของสหประชาชาติ จนกระทั่งในช่วงปลายทศวรรษ 1980 นี้เองที่สภาวะทางการเมืองระหว่างประเทศเปลี่ยนแปลงไป ในทางที่เป็น การผ่อนคลายความตึงเครียดอย่างเด่นชัดระหว่างอภิมหาอำนาจ การปูแนวทาง ไปสู่การมีเอกราชและการกำหนดเขตอำนาจของตนเองของประชาชนนามิเบียจึง ดำเนินไปด้วยความจริงใจและจริงจังมากขึ้นเป็นลำดับ จนบรรลุความสำเร็จ ในที่สุด

กล่าวโดยสรุป มหาอำนาจเป็นองค์ประกอบที่มีอิทธิพลอย่างมากใน พัฒนาการขององค์การระหว่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง องค์การ สหประชาชาติ แต่ผลประโยชน์ของมหาอำนาจได้มีอิทธิพลเป็นอย่างมากต่อ การดำเนินการต่างๆ ของสหประชาชาติเสมอมา ซึ่งก็รวมถึงปัญหาเอกราช ของนามิเบียด้วย ฉะนั้น "ความร่วมมือในอันที่จะตอบสนองจุดประสงค์ และเจตนารมณ์ของสหประชาชาติ จะประสบผลสำเร็จได้ ถ้ามหาอำนาจให้ ความร่วมมือ"